
TAYLOR INSTITUTION
DOMI NUS ILLU MINA TIO MEA

152 . c .

Athravaeth Gristnogavl,

Ḷe cair ụedi cynnụys yn grynno'r hoḷ
brifbynciau ſyḍ i gyfarụyḍo dyn
ar y phorḍ i baradụys.

ORIGINALLY PRINTED AT MILAN,

A.D. 1568.

REPRODUCED IN FAC-SIMILE FROM THE UNIQUE COPY
IN THE POSSESSION OF
H.I.H. PRINCE LOUIS-LUCIEN BONAPARTE,
FOR THE
Honourable Society of Cymmrodorion.
A.D. 1880.

THE interesting example of early printed Welsh, reproduced in the following pages, contains a short catechism of religious doctrine, translated or compiled, as the Preface intimates, by MORYS CLYNOC, the first rector of the English College in Rome, and Edited, with Preface and Appendix, by GRIFFITH ROBERTS, in the year 1568, that following the publication of the first part of his celebrated *Grammar*. The colophon shows it to have issued, like that better-known work, from the Milanese press.

The copy from which the reprint has been made is the only one known to exist. It is now in the possession of H.I.H. PRINCE LOUIS-LUCIEN BONAPARTE, who first called attention to it in a letter to the *Academy* of November 1st, 1879. By the issue of an Edition in exact *fac-simile*, the *Cymmrodorion* have aimed at placing a valuable

specimen of the language beyond the reach of accidents, and making it generally accessible to students.

The unsparing labour which the illustrious owner of the original has devoted to his personal direction of the work, no less than his courtesy in permitting it to be executed, adds to the numerous titles he already possesses to the gratitude of Welsh scholars.

LONDON,
July 30th, 1880.

PREFACE.

THE following reprint of the "*Athraudeth*" has been made from my transcription, line for line and word for word, of the only copy known to exist of this work; even the obvious typographical errors in which the text abounds, being scrupulously reproduced.

The type, in part cut for the purpose, represents in all essential respects the form of the original.

Allowing for the few errata tabulated at the end, which escaped my repeated revision of the sheets, even after three collations with the original printed copy in my possession, till they had passed through the press, the reader will have before him, as it were, a photographic picture of the pages of this exceedingly rare little book.

The typographical errors above alluded to generally consist in (1) improper union and disunion

of words, and faulty division of those that occur at the ends of lines; (2) omission of letters; (3) reversal of letters; (4) substitution of one for another, as *c* for *e*, *h* for *b*, or the underdotted characters *ḍ*, *ḷ*, *ụ*, for *d*, *l*, *u*, or *vice versa;* (5) substitution of Roman for italic type, of capitals for small letters, and the opposite; (6) omission or unnecessary interpolation of points or commas, and employment of one for the other; (7) omission of the hyphen in words divided at the ends of lines.

It is worthy of note that the hyphen dividing the Latin words *no-strum*, *no-stræ*, on pp. 22, 28, is so placed as to give the *s* to the second syllable. This practice, the correct one in my opinion, was always followed by the Italians, in whose language, as in Latin, syllables are found headed by the combinations *st*, *str;* while English and French printers, though also familiar with these combinations at the beginnings of words, have universally divided such as I have named according to an arbitrary phonetic rule, as nos-trum, nos-træ. The Italians even extend their practice to cases in which it has

no etymological foundation, as in that of *Gri-stion* on pp. 11, 34 and 35 of the *Athrauaeth*, where *Grist-ion* would have been the natural arrangement. We have here, I think, an additional confirmation of the view that "*Tref Fylen*", from which Griffith Roberts dates, and *Mylen* at the colophon, are the veritable Milan, the capital of Lombardy; and not the hypothetical town in Wales suggested by Panizzi.

L.-L. BONAPARTE.

Athravaeth Gristnogavl,

Le cair uedi cynnuys yn grynno'r hol brifbynciau syd i gyfaruydo dyn ar y phord i baraduys.

Natto duu i mi ymogonedu ynnim; onid ynghroes yn hargluyd ni Iesu Grist. Gal. 6.

O *flaen y traethiad e gair y pynciau hynottaf meụn tafulan veḍi nodi pob vn ar i ben i hun.*

Yn niueḍ y lyfr e oſſoduyd y beiau a ſyrthioḍ y gụneuthur ụrth brintio.

A ḷauer o eiriau, a fu raid i harfer er nad oeḍynt arferedig trụy Gymru.

Byrfoḍau .ſ. moḍ i ſcriſenu geiriau yn fyrr heb i gụneuthur yn ḷaụnlythr.

.ſ. dros yſef yụ. Arg. N. *dros arglụyḍ ni*
Arg. dros arglụyḍes
ă: dros am, ne, an.
M. dros maſtr
ĕ: dros em, ne, en. æ dros ae
œ dros oe
ŏ: dros om, ne, on.
S. dros ſant
ĭ: dros im, ne, in.

Gruphyḍ fab Rhobert yn annerch yr hyparch brelad, ai ḍibal gynheiliad M. Morys Clynoc: ag yn erchi iḍo gan ḍuụ, gynnyḍ, ras a dedụḍụch enaid, a chorph.

VE*di ymy ḍarlaĭ ych ḷyfr, o'r athraụaeth Griſtnogaụl, a chanfod ynḍo megis egin pob pụnc hyles i griſtiŏ ụrtho, i gadụ'r enaid, a ḍarfu i ḍuụ i ụn euthur ar i lŭ, ai ḍelụ: ag a rybrynnoḍ Criſt ai ụerthfaụr ụaed: e laụenychoḍ fynghalon ụrth ụeled tryſſor mor ụrth faụr yn yr iaith gymraeg: a maint ſyḍ o eiſsie cyfrụiḍid ar phorḍ Griſt, yn gy phredinol ymyſc gụyr yn gụlad: a'r plăt yn crio am fara (mal y mae'r prophụyd yn ḷefain) heb fod neb, ai tyrr iḍynt ag ai rhyḍ heb i ụenụyno. Am hynny*

gen ḍarfod i chụi gaſclu yn grynno, a dosſparth yn drefnus, ag yn eglur cymaint o flodeuau, a phynciau iachuſaụl, i hyphorḍi vn a chụennychai ụybod ſụyḍ, a rhann Criſtion perpheithgred, i ḍyſcu beth a ennil nef, beth a dafl ḍyn i vphern; beth a rhynga boḍ i ḍuụ, a pheth a ụna iḍo ſorri: brynti pechod, odidoụgrụyḍ rhinụeḍ: ni eḷais ar fynghalon na pharụn i brintio: fal y gaḷo eraiḷ ſyḍ ag eiſsie y cyfryụ ymborth yſprydol arnynt, fod yn gyfrānol o'r ụleḍ a ḍarfu ichụi i harlụy. Gobeithio pan ḍelo i ḍụylaụ y cryfyḍgar gymru, y gụna laụer o les iḍynt, trụy i hụylio i baraḍụys, ai troi o phorḍ uphernaụl. E fyḍ toſtur fynghalō pā feḍyliụyf faint ſyḍ o blant trụy dir cymru, odidaụg i athrylith, a darpar gụyr arḍerchaụg,

yn

yn methu, ag yn cymryd ḷuybr ânuyiaul eiſiau cael oi mebyd i hyphoḍi meun dyſc, ai meithrĩ meun moeſſaul gâpau. Yr achos fuyaf o hynn yu diphig ḷyfrau a draethant o'r cyphelib yſtyr. Ond yrouron e ḍarfu i chui meun ychydig o ḍo lẽnau roḍi cymorth, a help iḍynt rhag yr eiſsiau hynn. Canys yn ych ḷyfr chui yma nhuy a gaant oi ḍyſgu yn hauḍ, meun ychydig o amſer, a thruy ychydig help, a ḷai o goſt, y pethau ſyḍ angẽrhei diol iu guybod, i hen ag ifanc. Canys puy yu hunnu a eiḷ ḍoedyd i fod yn gri ſtion, oni uyr pa foḍ y mae credu yngrh iſt, beth ſyḍ oi obeithio gentho, a pheth a orchmynoḍ ef i gadu; beth a uahar-ḍoḍ i uneuthur, beth a ennil obruy, a pheth a hauda goſp? fely pan yſtyrio'r cymru ſyḍ yn caru i heneidiau, mor an

hepcor

hepcor ydyụ'r rhain, ag mor hauḍ ı ay ſcu ụrth ḍarlaĩ y traethiad yma: nhụy a' madaụant ai diogſụrth eiſteḍach, ai buſtlaụl ſertheḍ ag ai ſmala gyfeḍach (onid ydynt ụedi boḍi meụn bryn ti pechod) ag a' mroḍdȧt i ḍyſcu pethau ſprydol, buḍfaur i'r enaid. A hynn nis caant meụn mann araḷ yn y byd mor fyrr, mor drefnus, mor eglur oi deaḷt ag yn y ḷyfr yma i chụi. Cȧys amhoßibl oeḍ gynnụys meụn ḷai o erriau, a doſparth yn oleuach, a chyfleu yn ụe ḍeiḍiach gynnifer bynciau, a chyn ḍyf ned i'ſtyriæth; fal y gaḷo y plant a'r gụrageḍ i deaḷt, gụyn i byd trụy gymru, pe parĕt ymhob eglụys ụrth aros y gụaſanaeth, ne ar oſteg ypheren, gartref ymyſc tylụyth y ty i difyrru'r amſer ag ymhob cyniḷeidfa i diḍanu'r bobl,

ḍar-

ḍarlain hụnn ne'r cyfryụ ymadrodion a gadel i phorḍ henchụedlau coegion, a choụydau gụenheuthus, celụḍog. Ond ar hydr y rhyḍ yr yſpryd glan ras iḍynt hụy i gymryd dyſc, megis y roes i chụi oi ſcrifennu attyn; mi danfonaf yrhain yn y myſc, dan erfyn ar ḍuụ ym hob gụeḍi a ụneluyf ar ụrtheithio hono i calonnau nhụy i ḍerbyn aḍyſc, a rhoi nerth i chụithau i ſcrifennu chụa neg er ḷes i'r Griſtnogion, a gogoniant i duụ.

O dref, Fylen noſụyl S. Nicolas.

Y PYNCIAV HYNOTTAF.

RHAGLITH. S. ADROḌ

i doụys vn ag megis oi lithio i'r athraụaeth Gristnogaụl

VEdi'r plant dyfod i'r vnḷe, yn gyn taf ymgroeſſed y meiſtr a phob vn o'r ḷaiḷ heſyd: ag yna decreued dau o'r be chgin ganu hynn yma ſyḍ yn canlyn.

MAe'n rhụymedig iaụn,
bob Criſtion phyḍlaụn,
berchi'n grefyḍlaụn
y graulaụn grog.
Am i Criſt Ieſu,
arni yn prynnu,
a'n gụared yn gu,
o gad euog.
A'n tynnu trụy gred,
o faụr gaethiụed,

Pechod oer dynged
du angau log.
A'n hachub bob dyn,
o lau'r drụg elyn,
Syḍ i'n cas erlyn,
oerlais lidiog.
Vrthynn pob nifer,
a ḍylai 'marfer,
bob gụaith ag amſer
ymſụyn ennụog.
Roi arụyḍ dirfaụl,
y grog fendigaụl,
tan ḍoedyd bob ſaụl
Sail gụaith pụyḷog:
yn enụ duụ y tad,
a'r vnig fab mad,
a'r yſpryd glan rad
rod odidog.
amen.
Ieſu, a mair

Chrisostomus Homel. 55. *in Matth.*

Dygun le cerdom megis coron yn laue yn calonnau groes Crist. Canys honno sydd yn cyflouni pob peth ar y sydd gynhorthuyaul i'n caduedigaeth ni: oblygid pan ail enir ni, mae croes yr argluydd yn bressenol. Pan borthir ni a'r santeidiaf fuydd pan som meun gradd i gyssegru ymhob lle ag amser e fydd hynn o ar uyd budygoliæth gida ni. Am hynny ni a ddylem yn ddyfal, ag yn ystig ossod y groes yn y dirgel gelydd o feun y ty, ar y paruydydd, ag yn y phenestri, ar yn talcen, ag yn yn calō. Canys hun sydd aruyd o'n catuedigaeth ni, o'n cyphredinol ryddid o uarderougruydd yn argluydd ni.

Ychydig ynol hynny.

Rhaid yu guneuthur llun y groes nid

yn vnig a'r y corph, eithr truy phyd gadarn hefyd yn y galon. Canys os prin tid di y groes yn y mod hunnu, ni lefys yrun o'r cythreulig yfprydion ymgyfar fod a thi, pan uelo'r guaeu a roes ido'r archol angheuaul. s. y groes.

yr vn; Homel. de cruce dominica. Y groes fyd obaith i'r Criftnoniog; adgyfodiad i'r meiru, touyffyd i'r deilion, phon i'r cloph, cyffur i'r tylaud, gen fa i'r cyfoethog, dyftrouiaeth i'r trahaus, penyd i'r anfuchedol, gorfoled yn erbyn diaul, cynheiliæth i'r anghenus, tad i'r ymdidad, dyphynnyd i'r uedu, cynghoryd ir cyfion, fyluain i'r egluys, gurthladiad i'r gauduuiau, nerth i'r gueiniaid, medig i'r cleifion, bara i'r neuynog, phynnon i'r fythcdig.

Athrauaeth Griſtnogaul.

Ynghylch henu Criſtion, a'r nod ſyd i adnabod Criſtion urtho, a henu Criſt, ai athrauaeth Griſtnogaul.

A. A. *ydychui yn Griſtion? D. uyf druy rad yn hargluyd ni Ieſu* G*riſt. A. Pahă y doeduch truy rad Ieſu* G*hriſt? D. am na chefais fod yn Griſtiŏ o heruyd heu du onofi hynny o urdas, nă tad chuaith, nam mam, na chreadur yn y byd: eithr truy daioni duu a heudiant Criſt A. beth ydyu Criſtiŏ? D. diſcibl i Griſt. s. vn ſyd uedi fedydio, ag yn pryphesſu i gyfraith ef pryphesſu cyfraith Griſt yu ade fod yn y guybod, ag adau i chadu. A. Para oruchafiaeth, ne deilyngdaud a caiph dyn urth i uneuthur yn Griſtion? D. ef ai gunair yn fab y ben-*

dith,

dith, yn anſſodfab duu, ag yn etifed i deyrnas nef. A. beth an hunnu nid yd yu yn Griſtion? D mae ef yn trigo yn fab y meldith yn gaethuas i diaul ued' i' difedu o' tifidiæth nef. A. beth ydyu Criſt? D. Guir duu, a guir dyn. A. beth y mae'r gair, Criſt, yn i aruydhau yn y gymraeg? D. einniaug. A. Paham? D. arfer oed einniaug brenhinoed urth i co rŏi, ag ennaint corphorol, ag fely ypheiriaid, a phrophuydi urth i hurdau ag am fod Criſt yn frenin yuch bĕ pob bre nin, yn ypheiriad yuch hen pob ypheiriad, yn brophuyd yuch ben hol brophuy di, ef ai einniuyd ef, ag ennaint yuch bĕn pob ennaint. ſ. a chyflounruyd graſ yr yſpryd glan, am hyn y geluir ef Chri ſtus, ne vnctus. ſ. yr einniaug: o heruyd darfod i einniau ef ag ennaint mor o-

didog,

didog, ag meụn grad̦ berpheithiach no neb aral̦. A. beth y mae y gair, Iesu, yn i arụydhau? D. Ceidụad am id̦o yn cadu ni, trụy yn prynnu ai ụyrthf aụr ụaed, a dysgu ynny lụybr y gadụedigaeth s. y phord̦ i baradụys ụrth rod̦i athraụaeth Gristnogaụl in hyphord̦i ni A. Pa beth yu'r athraụaeth Gristnogaụl. D. yr ad̦ysc a roes Crist yn hargluyd ni ynny ai ụeithredoed̦ yn gyntaf, ag vedi hynny ai eiriau: athraụaeth Gristnogaụl hefyd yụ honno a d̦arfu i'r gatholig fam eglụys Rufain i dysgu ynny.

Anghoriad.

A. ụrthynny fy meibion ystyriụch mor rhụymedig ydych i d̦ilyn yn hargluyd̦ ni Iesụ Grist, ar ych gụeithredoed̦, gan gymryd onoch ych henụ gătho, a rhod̦i onof o ychụi gymaint o ras.

ynghylch

Ynghlch arnyḍ y grog lan.

A. Paryụ nod, ne arụyḍ ſyḍ i adnabod Criſtion ụrtho? D. arụyḍ y grog lā. A. Paham? D. am i Ieſu Griſt yn prynnu ni arni. A Paſoḍ y mae gụneuthur yr arụyḍ yma? D. yn gyntaf rhoḍer y ḷaụ ar y penn, ag ar y corph, ụedi hynny ar yr eſcụyḍ aſſụ a'r ḍehau, tan ḍoedyd: yn enu'r tad, a'r mab, a'r yſpryd glan. amen. Ieſu. A. Paham y gụnair hi yn y moḍ yma? D. i arụydhau dau o faụr ḍirgeleḍiδ duụ, vn o'r ſanteiḍiaf drin daụd, araḷ ynghylch ymgnoụdoliæth yn hargḷụyḍ ni Ieſu Griſt. A. Paſoḍ. D. ụrth henụi'r tad ar y penn, yr arụydhe ir i fod el yn ḍechreuad i'r perſonau e-raiḷ: ụrth hennụi'r mab ar y corph yr yſpyſsir i ḍyfod ef o'r tad; Pan gofbeir yr yſpryd glan, o'r naiḷ yſcụyḍ i'r ḷaḷ, y

deueḷ-

deuelltir i fod ef yn dyfod o'r tad a'r mab A. Paham y gunair hynn yn groes? D. i aruydhau y dirgeled aral.s. dar fod i fab duu uedi uneuthur yn dyn yn prinnu ni ar groes. Ag fely y gelir doe dyd fod aruyd y grog a unaun ni urth ymgroesſi, megis crynodeb o'n phyd ni: A. Pabryd y dylem arfer yr aruyd yma? D. Pan dechreuom uaith yn y byd, a phan fythom meun cyfyngdid ag an gen: yn anuedig urth godi o'n guely, ur th fyned allan o'r ty, ne urth fynd i'r egluys, ne i fuytta ne i gyſcu. A. Pahă cyn fynyched? D. er muyn cael gan duu ymhob lle ag amſer yn cadu rhag yn ge lynion, hefyd i drefnu ag vnioni pob gueithred a unelom, yn anrhyded a gogoniant i duu.

A drybed o arfer, a henafiaeth aruyd y groc fendiged.

Yr ydys yn arfer aruyd y groc lan o dechreuad y gyffefiniaul egluys, ag o ăfer yr aboftolion hyd yrouron: mal y mae'n eglur urth lyfr Tertullianus, de corona militis. yr vn peth a dyftlaetha, S. Auguf. Serm. de tĕpore 181. *in Euă gelium Ioan. tract.* 118 *in pfal.* 30. *cŏcione* 2. *in pfal.* 141. *Et de Sanctis fermone* 19. *S. Chryfoft. Homel.* 13. *in epiftolă ad Philip. S. Bafilius, yn i lyfr de fpiritu Sancto cap.* 27. *hefyd urth fedydio, a rhoi'r bedyd efcob, annoger a chynghorer nhuy pan vnelont aruyd y grog, i uneuthur ef, yn hybarchus, dă yftyriau yn dufn y dirgelion a doedaffom, a guilio rhag guneuthur hynn heb fedul am dim mal y ma'er arfer fyny chaf ymyfg lauer.*

Ynghylch y diụeḍ a'r pennod ſyḍ i Griſtion a'r pethau angenrheidiaụl iḍo i gyrheuḍyd i bennod.

A. Mae'r *diụeḍ y creaụḍ duụ ḍyn iḍo?* D. *i Garu, ag i ụaſuaethu duụ yn y byd yma, achụedi oi ụeled, ag oi fụynhau yn, y byd ſyḍ yn doụad, a hynny a fyḍ yn gụnfyd pennaf ni A. Peſſaụl peth ſyḍ raid i Griſtion ụrthynt i alụ cyrrheuḍyd y pennod a oſſodes duụ iḍo, ag oi gadụ drụy i cynhorthụy. D. Peḍụar, phyḍ, gobaith, perpheithſerch a gụeithredoeḍ da. A. beth yrydychụi yn i gredu trụy nerth y phyḍ? D. Cubl o hynny mae'r ſantaiḍ fam eglụys Rufain yn i ḍal, ai gredu: ag yn bennaf hynny ſyḍ yn y gredo. A. doụed y gredo D.*

1 *Credo in Deum patrem omnipo-
tentem, creatorem cœli et terræ.*
2 *Et in Ieſum Chriſtum filiũ eius
vnicum, dominum noſtrum.*
3 *Qui conceptus eſt de ſpiritu San
cto, Natus ex Maria virgine.*
4 *Paſſus ſub Pontio Pilato, Crucifi
xus, mortuus, & ſepultus.*
5 *Deſcendit ad inferos, Tertia die
reſurrexit a mortuis.*
6 *Aſcendit ad cœlos, ſedet ad dex-
rã dei patris omnipotentis.*
7 *Inde venturus eſt Iudicare vi-
uos & mortuos.*
8 *Credo iu ſpiritum Sanctum.*
9 *Sanctam eccleſiam Catholicam:
Sanctorum cõmunionem*
10 *Remiſſionem peceatorum*
11 *Carnis reſurrectionem*

Uitam

12 *Vitam æternam. Amen.*

A. doụed hi yn Gymraeg. D.

1 *Rụy ſi'n credu yn Nuụ'r tad, ho ḷaḷḷuaụl, creaụdr nef a daear.*

2 *Ag yn Ieſu Griſt i vnig ſab ef yn hargḷụyḍ ni.*

3 *Yr hụn a enniḷụyd o'r ysbryd glă, a anụyd o fair forụyn*

4 *A ḍiodefoḍ dan Bontius Pilatus a groeshoeliụyd, a fu farụ ag a glaḍụyd*

5 *A ḍyſcynoḍ i vphern, y trydyḍ dyḍ a godoḍ a farụ i fyụ*

6 *A'ſcynoḍ i'r nefoḍ, ſy'n eiſteḍ ar ḍeheulaụ duụ'r tad holaḷuaụl.*

7 *Oḍiyna a ḍaụ i farnu'r byụ a'r meirụ.*

8 *Rụy ſi'n credu yn yr ysbryd glan.*

9 *Yr eglụys lan Gatholig, cyphredinrụyd y Saint.*

10 *Colyngdod pechodau.*
11 *Adgyfodiad y cnaud*
12 *Y bouyd tragudol. Amen.*

A. Beth a doedasommi ynaur? D. y Gredo. A. Puy a unaeth y Gredo? D. y deudeg Abostol, pan oeden ar fyned i bregethu'r efengil truyr hol fyd. A Pa ham y gunaethont huy hi? D. I'n dyscu a'n hyphordi ni yn y phyd. A. Beth ydis yn i gynhuyso yn y Gredo? D. deudeg punc. s. deudeg rhan benaf o'r phyd. A. At buy mae'n pthyn pynciau yma? D. y cyntaf at y tad: a'r chuech punc, sy'n canlyn, at y mab; a'r pum diuaethaf at yr ysbryd glan.

Dosparth, ne ysponiad y Gredo.

1 *A ymhuy ruy ti yn credu? D. Ruy fi'n credu yn Nuu, yr hun yu'r santei-*

diaf

ḍiaf drindod. A. beth Uy ti yn i ḍealt vrth ḍoedyd y ſanteiḍiaf drindod? D. y tad, a'r mab, a'r ysbryd glan, tri pherſon ag vn duụ yn vnig A. a ydiụ'r tad yn ḍuụ? D. ydiụ. A, a ydiụ'r mab yn ḍuụ? D. ydiụ A. a ydiụ'r yſbryd glan yn ḍuụ? D. ydiụ A. a oes tri duụ? D. nag oes, er i bod yn ụahanedig berſonau, nid oes er hyny ond vn duụ A. Paham y gelụir ef, duụ? D. am i fod yn gụeled, yn arlụy ag yn trefnu pob petb, megis arglụyd a ḷyụodraethụr o'r cụbl A. Mae'r gyphlybiæth a roụchụi ymy o'r santeidiaf drindod? D. Mae oi ụeled ynomi a creaụd duụ ar i lun a ḍelụ i hunan, un enaid yn vnig, a thri ga ḷu. ſ. deuaḷeḍ i ḍeualt, cofeḍ i ḍal meụn cof y pethau a ḍeuheḷir, eụylyſſeḍ, i chụennychu y pethau a ḍeuhaḷer ag a

fedy-

fedylier i bod yn ḍa. Ag megis y mae'r enaid yn vn o ſylụeḍ, yn dri o aḷu, feḷy y mae'r santeiḍiaf drindod yn vn duụ, ag yn dri pherſon. A. Pụy a greaụḍ y nef a'r ḍaear o ḍim? D. duụ'r tad, a'r mab, a'r yſpryd glan. A. Paham y gelụir ef hoḷaḷuaụl. D. Am i fod ef yn abl, yn vnig ai eụyḷyſſed ag ai aḷueḍ i hun, i ụneuthur ag i ḍaḍuneuthur pob peth. 2 A. a ụyti yn credu yn Ieſu Griſt? D. ydyụ A. Pụy yụ Ieſu Griſt. D. Mab duụ'r tad yn gymaint ag yn gydraḍ ai dad a rym, doethineb, a daioni: ag ai gụnaeth i hun yn ḍyn, er yn mụyn ni, yngrhoth yr ogoneḍus fair fo rụyn. 3 A. Pa foḍ y gụnaethbuyd hy nn? D. nid trụy ụaith dyn, eithr trụy nertb a rhad yr yspryd glan tan drigo oni hi yn forụyn cyn eſcor, ụrth eſcor,

ag

ag ynol escor. ag fely yn y nef nid oes gē tho mo'r fam, ar y daear nid oes gantho mo'r tad. 4 *A. Paham y rhoessuyd ef ar y groes, a pham y bu ef faru ag i claduyd ef? D. o gariad i ni, i'n rh ydhau alan o'n pechodau, a duylau'n gelynion: a'n hachub rhag angau tragudaul, ag vphern, ag ermuyn hynn i prynnod ef ni ai uerthfaur uaed, ar y prenn croes. A. Vrthyny roedem yn aldudion, ag ef a darfu ido yn prynu ni. D. oedem yn ueision i'n pechod nyhun, ag yn aldudiaid i diaul.*

Rhybyd.

Yma gelir dangos a datglurio pechod yn tad cynta ni, a'r phruythau, a'rmaur drueni syd uedi dyfod druy'r pechod hunu, ag mor faur ruymedig ydym i Grist yn prynnur.

C *A. Pa*

5 *A. Pa beth a ụenaeth Criſt yn arg.*
N. pan ḍyſcynoḍ ef i uphern? D. ef a
dynoḍ aḷan eneidiau‘r Patrieirch a‘r
tadau bendigedig, a‘r eneidiau ſanta
iḍ oeḍent yn i limbo, yn aros dan ydry
ch am i doụediad ſantaiḍ ef. A. Paḍe-
lụ y codoḍ ef y trydyḍ dyḍ? D. E godoḍ
o farụ i fyụ meụn corph ag enaid go-
neḍus mal na bytho mụy farụ. A. Pa-
ḍelụ dyrchafoḍ ef i‘r nef, ag y mae‘n
eiſteḍ ar ḍeheulaụ ḍuụr tad? 6 *D. E*
ḍyrchafoḍ ụedi deugaĭ nhiurnod uch
laụ pob nef, a‘r hoḷ angyliŏ, drụy i rym,
ai aḷu i hunan, yn ḷe mae‘n trigo yn i
faụr ogoniant, megis mab duụ. 7 *A.*
Paḍelụ daụ ef o diyna i farnu‘r byụ
a‘r meirụ? D. Dyḍ y farn yr hụn a fyḍ
yn niụed y byd, ef a ḍaụ o‘r nef meụn
moụroliaeth, a gaḷu, a‘r yngylion a‘r ſa
int

int yn ụaetio arno, i farnụ'r hoḷ ḍynið, ag i roi i bobun yn ol i gụeithredoeḍ. 8 *A.* A *ụyti yn credu yn yr ysþryd glā.* *D. Ydụyf, i fod ef yn ụir ḍuụ y trydyḍ þersō o'r santiḍiaf drindod, yr hụn syḍ yn rhoi oi ras, ai roḍion i'r santeiḍiol eglụys Gatholig.* 9 *A. Pa beth yụr san teiḍiol eglụys Gatholig? D. yr hoḷ gyni ḷeidfa o'r þhydlon gristnogion, syḍ yn meḍu, ag yn cyþhesu þhyḍ Iesu Grist, a þhen hon yụ Crist i hunan, a'r þab i ficar ar y ḍaear. A a'r neb nid vfyḍha i'r eglụys, þa niụed aḍaụ iḍo? D. y saụl ni fyn mo'r eglụys yn fam, ni chaiþh ef mo ḍuụ iḍo yn dad. A. Beth ụyti yn y ḍealt ụrth ḍoeḍyd cyþhredinrụyd y saint? D. fod cụbl o'rhain a'r syḍ yn yr eglụys yma, yn cael rhan ynghyd o'r aberthau, a'r sagrafenau, ag o'r gục-*

*thredoed da yr ydys yn i ụneuthur yn-
ḍi hi megis ag y mae meụn vn corph,
vn aelod yn gyfranol o rhinụeḍ a ga-
lụ'r ḷaḷ. A. Paḍelụ y geḷir rhyḍhau pe-
chodau?* 10 *D. E ryḍheir pechodau
drụy ryglyḍiad dioḍefaint yn harg. N.
Ieſu Griſt a'r ſagrafennau bendige-
dig ſyḍ gyfryngau i hynny, trụy ụneu-
thur o honomi y pethau ydym rụyme-
dig. A. A'r neb ni aḷ gymeryd y ſacra-
fenau? D. Digon iḍo i eḍuned, ai eụlys
oi cymeryd, dă ụneuthur cimaint ag a
ḷo: a hynny mae ef yn rhụymedig oi ụn
euthur.* 11 *A. Paḍelụ y byḍ cyfodiad
y cnaụd. D. Dyḍ y farn y cyfyd pob ma
rụ yn i gorph ai enaid, y rhai da yn ogo
nedus, ag yn deg, a'rhai drụg yn ụrth-
ụyneb i rhain .ſ. yn hagar, ag yn druain
Yma geḷir eſpyſu a dangos gogoniant*

yr

yr adgyfodiad, a'r cyrph gogonedus, a chynyſgeḍau'r eneidiau. &cet. 12 *A. Pa beth yụ'r boụyd tragụḍol? D. Gogo niant paradụys .ſ. gụeled a mụynhau duụ i gael yn dragụḍol bob daioni; a heb ḍim drụg, i'r ḷe hŭn yr aiph y rhai da, a rhai drụg ant i dan a phoenau tragụḍol yn uphern. A. a phụy ſy'n myned i boenau'r purdan?* D. *Eneidiau'r heini a fuont farụ yngras duụ, ag ni ḍarfu iḍynt ụneuthur cubl iaụn am i pechodau: a chụedi iḍynt ụneuthụr i penyd deledus nhụy a gan fyned i bara dụys. A. beth yụ doedyd. Amen. D. fely i bo ụrth hyny ſy feibion ymorolụch yn ḍyfal am ụaſnaethu yn har. N. Ieſu Griſt, fal y byḍoch ymyſc y da ai ḍetho lion ef, ag nad eloch ḍim cida'r drụg i uphern.*

O'r

O'r ail beth anghenrheidiaụl i Griſtiŏ
ſe'f yụ hyny, o ohaith.

A. beth ydychụy yn i ḍysſcụyl gan duụ, drụy obaith, ſyḍ gennych arno? D. y boụyd, a'r einioes dragụḍol. ag i ennịḷ bonn, gras duụ ſyḍ bennaf, ynol hụn mae'r rhyglydiannau, ſyḍ trụy nerth yr vnrhyụ ras o'n rhan ni yn dyfod, yn help faụr A. beth ſyḍ raid ụrtho i ynịḷ y pethau ydym yn i gobaith? D. ymyſc eraịḷ. Gụeḍi ſyḍ anhepcor. A. pa ụeḍi mæ'r eglụys yn i ḍyſcu i ni? D. y pader Aue MARIA, Salue regina, ag eraịḷ A. dyụed y pader. D. Pater noſter, qui es in cœlis, ſanctificetur nomen tuum: adueniat regnum tuum, Fiat voluntas tua, ſicut in cœlo & in terra. Panē noſtrum quotidianum da nobis hodie. Et dimitte nobis debita noſtra ſicut et nos

dimit-

dimittimus debitoribus noſtris, Et ne nos inducas in tentationem ſed libera nos a malo, Amen. A. pa un yụ'r gofyniad cyntaf? D hụn yụ ef, yn tad ni yr hụn ụyt yn y nefoeḍ: ſanteiḍier dy henụ di. yr ail arch yụ; delid dy deyrnas di, y 3 *arch yụ, gụneler, ḍy'ụḷys di, megis yn y nef, hefyd a'r y ḍaear. y pedụareḍ, Dod i ni heḍiụ yn bara beunyḍol. y pumed dyſyfiad yụ, a maḍe i ni yn dyledion, megis ag yr ydymine yn maḍe i'n deledụyr, y chụeched erfynniad yụ, ag na ḍụg nyni i brofedigaeth. y ſeithfed arch yụ, ŏd gụared ni rhag ḍrug.* AMĚ.

Ynghylch y ụeḍi o'r pader.

A. pabeth a ḍarfu i ni ḍoedyd y naụr? D. y pader. A. pụy a ụnaeth y pader? D. *yn harg. N. Ieſu Griſt, yr hụn ai doedoḍ ai enau i hunan. A Paham y gụ-*

naeth

naeth ef y pader. D. i ḍyſcu i ni ụeḍio? A. ụrth bụy yr ydis yn doedyd yn y ụeḍi honn? D. ụrth yr arglụyḍ ḍuụ. A. A *oes gụeḍi aral ụel na hi? D. nag oes, hon ſyḍ odidaụg ag yn rhagori, yn gyntaf o achos gụneuthur o* Gr*iſt. yn harg.* N. *y hi ai thraethu oi ḍiſcihliŏ; a hefyd am yn bod ni yn gofyn yn hon y pethau penaf a ḍylem i gofyn.*

Ysboniad y pader.

A. beth ydis yn i ụneuthur yn y rhan gyntaf yma; pater noſter qui es in cœlis? D. yrydis yn dyrchafu'r meduḷ at ḍuụ, drụy oſtyngeiḍrụyḍ a gobaith ar fod yn abl i ofyn. A. *Paham y'rydymy yn galụ duụ yn dad.* D. *am ụrth i alụ ef yn dad yrydymi in galụ in cof i faụr gariad ef i ni, ag feḷy yrydymi yn dymuno arno drụy faụr goel, a mụy gobaith. A.*

Paham

Paham y doedun, yn tad ni, ag nid, fy nhad? D. am i fod ef yn dad i baub, a ninau i gyd yn frodyr, ag fely ni a dylem garu i gilyd megis brodyr, a meibi oni un tad ſyd mor daionus. A. ple mae duu? D. y mae ef yn y nef, ag ar y daear, ag y mhob le. A. urth hyny pahă yrydymi yn dœdyd, yr hun uyt yn y nefo ed? D. o achos mae yna y guelir uyneb duu, yn le y mae yn gulad ni, ag yna y mae ef yn dangos yn fuy i alu ai fauroleth.

Yma gelir doedyd ynghylch cariad y nef, a gogoniant nefaul, a diſtyrieth pathau daearaul.

A. pa beth ydym yn i ofyn yn y ſaith syn canlyn? D. yn gyntaf yr ydym yn erchi urduniant, a gogoniant duu ynol hyn ny y dedudhch y gunaethbuyd ni er i

fuyn, yn y trydyd le; y pethau pēaf ſyd in cynhorthuy, oi gyrheudyd ef, ai fedianu. A. ymha un y'r erchir gogoniāt duu? D. yn y cyntaf, urth doedyd ſantei dier dy henu di. A. ag am yn deduduch ni? D. yn yr ail ſy'n doedyd: delid dy deyrnas di .ſ.ido ef deyrnaſu arnomi yma druy ras, a chuedi druy ogoniant. A. Pryd na thernaſa duu arnom, puy a deyrnaſa? D. yn gelynion ni .ſ. y byd, ycnaud a'r cythrel. A. ar pethau anghērhidiol erail ymhle, yr ydis yn i gofyn? D. yn y pump arch erail. A. beth fely ydym yn i ofyn yn i dryded arch ſy'n canlyn? D. ar uneuthur honomi eulys duu, yma ar y daear, megis ag y mae'r angylion a'r guynfydedig yn guneuthur yn y nef A. yn y beduared? D. ar roi i ni fara a chynnheiliaeth corphoraul a'r bara yſ

brydaul

brydaul yr hun yu'r ſanteidiaf ſacrafen, ai ras ef cid' ag erail oi rodion. A. yn y bymed? D. ar fade hono ef i ni yn pechodau, an cā uedau megis yr ydym minnau yn made i erail; a guneuthur fely o duu i ni fal i gunelominau idynhuy.

Yma y gelir guneuthur eſòrtiad i fade camau.

A. yn y chueched? D. ar na odefo i ni ſyrthio meun profedigaethau, ōd rhoi i ni gynhorthuy oi gorchfygu ag i gael y maes arnynt, ag i ocbelyd phechu. A. yn y ſeithfed? D. ar yn rhydhau, a'n achub ni rhag pob drug .ſ. i'r enaid, a'r corph, a rhag y cythrel yn gelyn ni. A. pa un yu'r drug muyaf y myſc pob drug? D. pechod. A. puy un ſyd uaethaf a bryntaf, pechod yntau cythrel? D. gaæ-

thaf o laụer yụr pechod, o herụyd bod y cythrel ụedi i ụneuthur mor frụnt drụy'r pochod yn unic.

Anghoriad.

Yma geḷir doedyd fal yr oeḍ y cythrel drụy i naturieth yn deg &c. Ag am hy ny os nyni a'mgadụn rhag pechod, ni a fyḍụn deg hefyd yn gyphelib i'r yngy lion &c ag ynghylch brynti a budreḍi pechod &c. A. Amen, fely bo. yr ydym yn gobaith yn nuụ ar ganhiadu honof i ni y cubl drụy gyſryngiad i fab ef, yr hụn a ḍyſcoḍ i ni'r ụedi yma.

O'r aue Maria.

Aue Maria gratia plena dominus te cum, benedicta tu in mulieribus & be nedictus fructus vẽtris tui Ieſus. San cta Maria mater dei ora pro nobis pec catoribus nunc & in hora mortis no-ſtræ. Amen.

Henphych ụeḷ fair gyflaụn o ras, mae'r arglụyḍ gidaethdi: bendigedig ụyti ymysc y merched, a bengidedig yụ phru yth dy grothdi Iesu. O Santeiḍiol fair, mam duụ gụeḍia drosom bechaduriaid yroụron, ag yn aụr angau. Amen. A. beth yụ hynn à ḍọedasoni y naur? D. *yr aue Maria. A.* Pụy *a ụnaeth yr aue Maria. D. yr angel Gabriel pan ḍoeth i gyfarch yr arglụyḍes fair, ag e fụrụyd rhai o eịriau Elisabeth santes, at gyfarchiad yr angel; a'r eglụys hefyd a ḍodes darn at hynny. A. ụrth bụy yr ydis yn doedyd yn yr aue Maria? D. ụrth yr arglụyḍes fair? A. Pụy yu'r ar glụyḍes fair? D. y hi yụ mam duụ morụyn gyflaụn o ras, ag o bob rhinụeḍ ḍa brenhines nef, a daear, a'n canḷaụ ni. A. Ple mae'r arg: fair? D. yn y nef y*

mae

mae hi. A. a phụy yụ hono ſy'n yr eglụ-ys D. delụ i honno ſyḍ yn y nef, i beri i ni hi chophau hi, ag obligyd i bod yn ḍe-lụ iḍi hi, yr ydymi yn gụneuthur parch ag anrhydeḍ iḍi, er moliant ag a'r ḍu-niant iḍi hi, ſyḍ yn y nef. A. Pă y mae cimaint o ḍelụe i'r arg: fair, a oes aml arglụydes fair? D. nag oes ond un yn unic yr hon ſyḍ yn y nef. A. Paham y ge lụir hi yn Rhụfain yn rhyụ eglụys, ma ir o'r drugareḍ, meụn eglụys araḷ, ma ir o'r gyfared, yn rhyụ le araḷ, yr arglụ yḍes fair o'r diḍanụch, ag fely meun amrhyụ leoeḍ amryu henụau. D. ef ai gelụir hi, a chimaint o henụau, am aml ag amrafel ḍaioni y mae hi yn i ụneuthur meụn amryụ leoeḍ, megis mam ḍuụ, a mam y drigareḍ, ag am i bod hi yn gaḷu cimaint cida duụ. A.

beth

beth ydis yn i doedyd yn yr aue MARIA*?* *D. yr ydymi yn i chyfarch hi, ag yn i moli hi, dan yn gorchymyn nyhunan idi hi.*

Efortiad.

Y drychuch feibion, ar fod honoch yn faur ych goglyd ar yr argluydes fair foruyn o heruyd lauer o achofion.

Salue regina.

Salue regina mater mifericordiæ, vita, dulcedo, & fpes noftra, falue. Ad te clamamus exules filij Eue. Ad te fufpiramus gementes & flentes in hac lachrimarum valle. Eya ergo aduocata noftra, illos tuos mifericordes oculos, ad nos conuerte. Et Iefum benedictũ fructum vẽtris tui, nobis poft hoc exilium, oftende; o clemens, o pia, o dulcis virgo Maria. Ora pro nobis fancta

dei

*dei genetrix, vt digni efficiamur pro-
miſsionibus Chriſti. Amen.*

*A. heth a ḍoedaſomi? D. y Salue regi-
na. A. Pụy a ḍyſgoḍ y salue regina? D.
y ſantaiḍ ſam eglụys. A. Urth bụy, ry-
dis yn doedyd? D. ụrth y forụyn fair i
hunan. A. beth ydis yn i ḍoedyd yn hon
D. molianau erail i'r forụyn fair, dă
erchi hefyd i chynhorthụy ai help.*

*Ynghylch gueḍiau ẹrail, a galụ ar y
Saint.*

*A. heblaụ'r forụyr fair, oes gennych
oglyd a defoſiụn i ſaint erail? D. oes i
baụb, ar y ſyḍ, megis annuylion duụ, a
chyfrunguyr i ninau meụn gogoniant
ond yn anụedig i'r angel ſyngheidụad
ag i'r ſant ſyḍ o'm henu. A. ag oi crei-
riau hụynt hefyd? D. rụyſi hefyd in i
hurdụnio hụynt, am fod o honynt yn
deml*

deml i'r yſpryd glan, a bod yn ḍeledus iḍynt gael i cydunio a'r eneidiau gogo neḍus. A. Para ụeḍi ydych yn i ụneuthur attynt. D. *yr heini ma'er eglụys yn i ḍyſcu, a'r pater noſter, a'r aue Maria hefyd'er anrhydeḍ euḍynt. A. Paryụ ḍeḍfau, ne ụediau ych arferedig oi gụneuthur pan eloch i'ch gụelu? D. yn gyntaf rhoi arụyḍ y grog, a chụilio, a ſamio fyngydụybod ụedi hyny, doedyd y gyphes gyphredin, y pader, a'r aue Maria, y Gredo, a Salue regina, a'm defoſiụnau er aiḷ. A. Pa foḍ yr ụyt yn ſa mio dy gydụybod? D. yn gyntaf y ḍụyſi yn diolch i ḍuụ am y daioni a gefais. Uedi hyny, y ḍu'yn yſtyriaụ fy mhecho dau, ynanụedig o'r dyḍ hụnụ, dan gymeryd ydifeirụch, a dolur am danynt, tan roi fy ḷaụn fryd ar veḷhau, a'm*

E emen-

emendio ſy hunan, ag a'm cyphesu, y-nol hynny y ḍuyf yn gofyn genḍuụ fadeuaint am danynt trụy roḍi gofryd cyfan ag aḍuned na phechuyf mụy. A. beth a ụyti yn i ụneuthur y bore? D. y ḍuyfi'n diolch hefyd i ḍuụ am fynghadụ y nos hono, ag am ḍaioni erail, ag yn ophrymu iḍo fynghorph a'm henaid a phob peth a ụneluyf yn i ụasaneth bendiged ef, a hefyd y ḍuy'n doedyd fy myfyriaụl a'm ḷefaụl dyfosiụnau erail. ſ. amcalon ag am tafod.

A'r trydyḍ peth anghenrhaid i Gristion. D. *Cariad perphaith. A. Pa beth a ḍylemi'garu a'r cariad perphaith? D. duụ uụch bē pob peth, a'n cymydog megis nyni nyhunan, er mụyn duụ. A. Pa ḍelụ uụch ben pob peth? D. am y dy lemi yn gynt oḍe marfoleth nai ophendio*

dio ef, a hefyd ni a dylem gadu i hol orchmnau bendigedig ef dan i farnu ai brifio ef yn fuy na dim aral. A. Pa delu ceruchi ych cymydog megis chuich hunan. D. dan dymuno a guneuthur ido ef hyny a fynem i ni nyhun, yn ol rheffum, a chyfraith duu? A. Paham ydych yn doedyd, yn ol rheffum a chyfraith duu? D. oblegid, os yn amgenach, ni fyde hyny eulysu ido ynda, ond eulysu yn drug ido megis i ni nyhunan.

Rhyhyd.

Yma gelir damleuchu faint daioni a phruyth ppheithferch, a'r gradau fyd ido .f. i buy y dylem dangos ferch, a chariad chuaneg nog i erail. O'r peduared peth fyd raid i Griftion urtho .f. o veithredoed da.

A. beth yu'r pedueryd fyd raid i Gri-

 ftion

ſtion urtho? D. GUeithredoed *da, achos uedi dyfod i oedran medru barnu, nid ydiu'r phyd digon heb ueithredoed da. A. Pafath rai yu'r gueithredoed da? D. y rheini a ydis yn i guneuthur urth reſſum, ne o doedyd yn uel urth eulys duu, ag i fod onynt yn rhyglydus rhaid i guneuthur meun cariad perphaith. A. oni thal yrheini dim a uneler alan o gariad perphaith.* D. *na thalan, i heu du gras a gogoniant, ond nhuy a helpă i beri'r argluyd druydyn nhu roi i ni iechyd, a daioni bydaul ag in tyuſu ni i adnabod yn pechod, ag i gymeryd y di feiruch amdano. A. Paryu fath rai yu'r gueithredoed da. D. y rheini ſyd vedi goſod yngyrchmynau duu, ag yn y lail o'r eglus, yngueithredoed y dru-gareth a rhinuedau erail.* A. *Doeduch*

deg

y deg gorchumyn: D. 1. *Myfi yụ dy arglụyḍ ḍuụ di, na ſid gennyt ḍuụ araḷ garſymron i.* 2 *Na chymer enụ duụ yn ofer.* 3 *Delid yn dy gof ſanteiḍio'r gụiliau.* 4 *Anrhydeḍa dad a man.* 5 *Na laḍ.* 6 *Na ụna odineb.* 7 *Na lydratta* 8 *Na chamdyſtlaetha.* 9. 10 *Na ſlyſia duy, ne* vraig *dy cymydog nai vas, nai laụ forụyn, nai ych, nai aſſen, na dim o'r eiḍo ef.*

Doſparth ar y deg gorchymyn.

A. ymhale yrhoes duụ ydeg gorchumyn yma? D. yn gyntaf, yn y gyfraith hen, a chụedi hyny, Criſt yn harg. N. *ai cadarnhaḍn hụy yn y gyfraith neụyd. A.* Pa *ḍelụ y rhennir hụynt. D. y tri cyntaf ſy'n perthyn at vrḍuniad duụ, a'r ſaith eraiḷ at les y cymydog. A. Paḍelụ mae'r tri yma yn perthynu at anrhy-*

ded

deḍ duụ? D. am i fod ef yn eụlyſu i ni ụaſnaethu ef, yn gyntaf a'n calon ụedi hyny a'n dafod, yn trydyḍ a'n gụeithredoeḍ. A. Pa foḍ i cadụn ni y gorchumyn cyntaf? D. ụrth foliannu vn duụ yn vnig, ai aḍoli, ai ụaſneuthu, a'n hoḷ galon, ag ụrth ydrach, ag ymaros cael honomi yn hoḷ gyfareḍ an gobrụy gantho ef megis gen aụdr pob daioni. A. Pụy ſyḍ yn pechu'n erbyn y gorchumyn yma? D. yrheini yn anụedig ſy'n gụneu thur gauḍuụiæth, ofergoelion a pholi neb erail o'r fath, ar y ſyḍ yn erbyn i orḍuniant ef. A. Pa foḍ y cadụn ni'r ail? D. drụy folianu, a diolch i ḍuụ a'n tafod, a gofyn gentho ef y pethau ſyḍ raid i ni ụrthynt. A. Pụy ſy'n pechu yn erbyn y gorchumyn yma? D. yn gyntaf, yrheini ſyḍ yn blasphemio .ſ. yn dir-

mugu enụ duụ, ai ſaint. yn ail, yrheini ſy'n tyngu hyny nid ydiụ vir, a chyſion ag angẽheidiol; yn drydyḍ, yrheini nid ydynt yn cyflouni mo'r aḍuned a ḍarfu iḍynt i guneuthur; ag erail nid ydy nt yn rhoi parch deledus i enụ ḍuụ. A. Paham y doeḍuch, guir, cyſion ag anghenraid? D. am y dylai'r ḷụ fod meụn guirioneḍ, ſal na byḍo phụg, ne beth petrus: meụn cyfioụnder ſal na bytho anghyfreithlon; meụn anhepcarụch, ſal y byḍo peth anoſer: Onid ef yrydis yn pechu yn erbyn y gorchymyn hụn A. *a ụydoſti vn gyfareḍ rhag tyngu mo'r ynudon? D. gụn yn ſicr: bod heb dyngubyth. A. Paḍelo doeḍuchụi ụrth fynu gụirhau rhyụ beth? D. ie'ne nag e yn ſicyr, ne, yn vir, am nad ydiụ hụn lụ, ne dyngiad: a hyny a fo dros ben i hyn mụy*

nid

nid yu da. Yma gelir esortio yn erbyn blasphemau ag anudanau, a lyfoed mynych arferedig ag i gadu aduved A. Padelu y cadun ni y trydyd gorchymyn, yr hun yu, santeidio'r guiliau? D. urth dangos a'r gueithredoed o diald, y phyd, a'r cariad yr ydymi yn i duyn yn yn calon. A. ymha beth? D. nid urth lafurio yn y dyd hunu ond urth vrando ypheren gyfa, megis y mae'r egluys yn ordeinio truy dyfosion a dyfaluch, dan beri i'r eido urddo ypheren hefyd. A. a pheth muy? D. e dylyd hefyd treili o'r dyd meun pethau a fythont uasaneth i duu, megis ag e mae, guedio, a darlain lyfrau da, a guneuthur gueithredoed y drugared.

Esortiad i gadu'r guiliau, ag yn erbyn yrheini sy'n i torri, ag yn i treilio meun guethredoed drug, ag ofer.

A. Padelu i cadun ni y pedueryd gorchumyn yr hun syn erchi adoli tad, a mam. D. nyni a dyle, vfudhau idynt, i perchi, i guasneuthu i cymhorth, ai helpu. A. beth os eirch yn tad ni, i ni uneu thur rhyu bechod ne doedyd rhyu geluyd, a fynechui vfydhau ido? D. na fynun, am nad yu ruymedig i vfudhau ydo, yn erbyn duu, ond yn y pethau syd gyfreithlon ag onest. A. Pesaul amryu dad syd? D. Paduar, yn gyntaf, y tad naturiol yr hun a'n ennilod ni, a hefyd yn teidiau ni a gyfrifir yn dadau yma: yr ail tad yu'r tad ysprydol, megis y ma e'r opheiriaid, prelatiaid, ag athrauo, yn drydyd, rheoluyr y ulad; yn bedueryd,

ryd, y'r henuyr er muyn i hoedran, ag ni a dylem anrhydedu paub yn ol i rad ai ſtad. A beth a dylai dadau da i une uthur i'r plant D. i dyſcu, ai rheoli huynt, ag na chosbant monynt yn anrhyſymol, na guneuthur yn rhy amuyl o honynt, ond pob vn o'r dau urth buyled a rheſſum. A. Padelu maei'r guas ymduyn tu ag at i feiſtr, a'r deiliur tu ag at i argluyd. D. mal mab tu ag at i dad dan uneuthur ido omes megis i un yn le yn hargluyd ni A. a'r meiſtraid tu ag at i guaſnaethuyr? D. megis tadau urth i plant, megis urth frodyr yngriſt A. Padelu y cadun ni'r pumed gorchumyn? D. *urth beidio ag euylyſu drug, nai uneuthur, i'r cym ydog a challŏ, na thafod na gueithred dan duyn i'n cof, i fod ef ved'i uneu-*

thur

thur ar lun a delu duu. A. Padelu cadun y chueched? D. yn yr vnphunyd urth pho pob anoneſtruyd, nid yn vnig ar ueithroed, ond hefyd, ar dafod, a chal lŏ megis y dydis yn gorchymyn yn y naued. A. Para gyfared a'rferun ni i alu cadu'r gorchumyn yma? D. lauer, ond ymyſc erail y pump yma, yn gyntaf, bod yn rheolus urth fuyta, ag yfed, yn ail, pho cyfedach a chymdeithas drug, y trydyd gochel doedyd geiriau, ne ganiadau ſerth, nai gurădo, yn gimaint ag y galon ymochel: y pedueryd, mynych arferu'r ſacraſenau ſanteidiaf y pymed, gofyn pureidruyd diuair gen y ſanteidiaf foruyn fair, ar idi hi gael gen duu i ganhiadu i ni. A. Padelu y cadun ni y ſeithfed? D. urth na chyme rom, ag na daliom, ag na unelon niued

 i da

i ḍa vn araḷ drụy drais, ne drụy ſomiant, nag ụrth roi na help, na chyngor, nag achos yn y byd i vn araḷ oi ụneuthur. Yma y geḷir anghori, na dalier, da o'r eiḍo eraiḷ, ne gyflog, y cyflog ḍyn: a gochel fod yn chụaryḍion ag na ụnelir bargeinion anghyfreithlon e'r mụyn yniḷ drụy lygru'r gydụybod, ag feḷy dylid ymgynghori yn y pethau a fo petrus, ag nid mynd rhagḍo megis daḷ; a hefyd i gyflouni eụlys y marụ yn i lythyr cymyn, câs ụrth dy fod ti yn mynd a da rhai erail gụilia nad elo diaụl a' th enaid tithe: a bod yn amyne ḍgar meụn tylodi a gobaithio yn nuụ, y rhyḍ ef i ti y peth a fo rhaid i ti vrtho.

A. Paḍelụ y cadụn ni yr ụythfed? D. *na ḍoedom mor anụir, yn erbyn yn cymydog na furfurom, nag annirgelom bechodau*

chodau dirgel. O dieithr ụrth y neb y pyrthynai atto gụeirio ag amendio'r camụeḍau hynny ne'r mụyn rhyụ daioni araḷ, ag achos cymhesur. heb farnu drụg am yn cymydog, na doedyd ce lụyḍ amdano: Ond yn gynt ḍoedyd yn ḍa, megis y dymuniti i eraiḷ ḍoedyd am danat tithau.

A. *Paḍelụ y cadụn ni'r naụed? D. ụrth na ḍisyfon ụraig vn araḷ, nag anonestrụyd araḷ. ag am hyn y mae'n da cadụ'r lygat rhag gụeled ofereḍ'a gochel pob achosian eraiḷ; cadụ'r galon rhag meḍụl drụg, rhedeg at i ụedi, i geisio help i ụrthlaḍ a gorchfygụ y pro fodigaethau. A. Paḍelụ y cadụn ni y ḍegfed? D. ụrth na disyfon ḍa, na dim araḷ eiḍo'r cymydog, drụy phorḍ ang hyfreithlon, tan fod heb cynfigen ụrtho*

am

am y da ſyd gentho. A. Ymheſſaul vn y gelir cynnuys y deg gorchumyn yma yn dynt? D. yn nau orchumyn cariad per phaith .ſ. caru duu vuch ben pob peth, a'r cymydog megis ef i hunan, er cariad ar duu ag fely, mae'r hol gyfraith ued'i chynhuyſo y y melysber orchymyn yma o gariad, yr hun a drefno yn hargluyd duu i ni truy i anherfynedig daioni Amen.

Ynhylch Gorchmynion yr egluys.

A. Douaid orchmynion yr egluys? D. y cyntaf gurando ypheren y guiliau gorchmynedig. 2 *Umprydio'r grauys, ar dydiau erail gorchmynedig heb fuytta cig na guener na ſadurn.* 3 *Cypheſu, yrhynleia, vnuaith yn y fluydyn.* 4. *Cy muno, ar yrhynleia, y paſc.* 5. *Talu'r degum. A. ambar a'choſion y mae'r e-*

gluys

glụys yn cadụ gụiliau'r ſaint? D. yn gy ntaf, i ogoni duụ yn i ſaint. yn ail, dụyn ar ḍealt i ni y gogoniăt y mae nhụy yn i gael yn y nef, yn drydyḍ in denu ni oi canlyn hụynt ụrth vybod i bucheḍ ai rhinụeḍau, yn beḍueryḍ, er mụyn feḷy i cael nhụy yn gyfryngụyr troſon; yn bumed, e fyn yr egluys vrḍuno'r ſaint i phlant hi, megis y darfu idynhụythau vrdunio duụ, ai mam .ſ. yr eglụys. A. Paham y mae'n arfer deḍfau erail ag anrhydeḍ amlygaụl? D. er mụyn mụy o barch, a gụeḍeiḍra ynguasắeth duụ; drachefn i gyphro'r bobl i dyfoſion, ag oi diſgu druy'r pethau amlyga-ụl hyny i gyfeirio i meḍul yn ḍyfal i, ſtyriaụ'r pethau ſyḍ oḍifeụn yn ắụeledi gaụl yn drydyḍ; am yn bod ni ụedi cael gen ḍuụ gorph ag enaid ni a ḍylem

feḷy

gluys yn cadu guiliau'r ſaint? D. yn gy
ntaf, i ogoni duu yn i ſaint. yn ail, duyn
ar dealt i ni y gogoniant y mae nhuy yn
i gael yn y nef, yn drydyd in denu ni oi
canlyn huynt urth vybod i buched ai
rhinuedau, yn bedueryd, er muyn ſely i
cael nhuy yn gyfrynguyr troſon; yn bu-
med, e fyn yr egluys vrduno'r ſaint i
phlant hi, megis y darfu idynhuythau
vrdunio duu, ai mam ſ. yr egluys.
A. Paham y mae'n arfer dedſau erail
ag anrhyded amlygaul? D. er muyn
nuy o barch, a guedeidra ynguaſanaeth
duu; drachefn i gyphro'r bobl i dyſoſ-
on, ag oi diſgu druy'r pethau amlyga-
ul hyny i gyfeirio i medul yn dyfal i, ſt-
yriau'r pethau ſyd odifeun yn duuoldi-
gaul yn drydyd; am yn bod ni uedi ca-
el gen duu gorph ag enaid ni a dylem

ſely

fely i uasneuthu ef, a phob vn o'r dau. Yma gelir rhybudio, i bod yn rhuymedig oi cyphesu, pan delon i flynydoed dy screfion .s. i oedran galu barnu rhung drug a da: A chuedi hyny bara amser y dylent gymuno, a hyny yn anuedig o'r hyn leia vnuaith yn y fluydyn, er bod yn uel o lauer i uneuthur yn fynych. &c. O'r saith brif bechod a eluir y saith bechod maruol.

A. E *darfu i ni doedyd o'r gueithredoed da, maneguch ynaur y saith bechod a eluir maruol D. y cyntaf yu* Balched 2 *Cybyddra.* 3 *godineb.* 4 *Irloned.* 5 *Glothineb.* 6 *Cynfigen* 7 *Diogi yrha in syd achos, a phěnau'r leil, ag am hyn y geluir huynt pěnaul, er galu honynt veithiæ fod yn fedeuaul. A. Pa beth yu pechod? D. Pechod yu'r peth ydis yn i dysyfu,*

dyſyfu, yn i ḍoedyd, ne yn i ụneuthur yn erbyn cyfraith, ag eụḷys duụ. A. Pa *ḍrug a vna'r pechod marụal? D. ef a ụna goḷi duụ, ai ras a'r gogoniant, a oeḍid ụed'i aḍo, ag a'n gụna ni yn ḍeledụyr i boenau tragụdol yn vphern. A. Pahā y gelụir ef marụol? D. am i fod yn ḷaḍ yr enaid, ụrth beri iḍo goḷi boụyd y gras. A. beth y mae'r pechod meḍeuaụl yn i ụneuthur? D. ni phair ef goḷi mo'r gras, na heudu vphern: ond ef a ụna oiri yngh ariad a gụaſaneth duụ ag a hauḍa boen tros amſer, a hefyd, y mae ef yn trụyſio, ag yn gogụyḍo dyn i ụeuthur pechod marụol.*

Yma geḷir traethu goerthrymbụys pechod, dan anghori paụb i pho rhagḍo.

Ynghylch y ſaith ſacrafen o'r lā eglụys

A. Pa beth araḷ ſyḍ raid i ụneuthur?

G D. rha-

D. rhaid i ni ụybod y ſaith ſacraſen, ai cymeryd yn i hamſer, pan archo, a phā ḍangoſo yr eglụys i ni, A. dyụaid ſacra ſenau i ſantaiḍ ſam eglụys. D. 1. *Bedyd.* 2. *Cryſma ne ſedyd eſcob,* 3. *ſagraſen yr aḷaụr.* 4. *Penyd.* 5. *Oleụ.* 6. *Vrḍe.* 7. *Priodas.*

Dehengliad byrr ar y ſacraſenau. A. beth a ḍarfụ i ni ḍoedyd? D. y ſaith ſacraſen. A. Pụy a ordinioḍ y ſacraſenau yma? D. Ieſu Griſt yn arglụyḍ N. A. i ba beth? D. i bardynu i ni yn pechodau, i gyfranu i ras a heudiđau i ḍioḍef aint ef, ag ymhob vn *yḍydis yn rhoi amryụ ras neuḷduol: Ond mae'n rhaid i cymeryd hụynt yn deilụng.* A. *i ba beth y gụſnaetha ſacraſen bedyḍ? D. i ụneu thur dyn yn Griſtion ag yn ſab i ḍuụ. A. Paḍelụ y gụneir hyn? D. am yn bod*

ni yn

ni yn geni meụn pechod dechreuaụl yr hụn ydym yn i etifeḍio gen yn tadau cyntaf. ag y ḍydis truy'r bedyḍ yn i olchi ef, a phob pechod araḷ i phorḍ oḍiụrthymi, ag yn rhoi gras a rhinụeḍau eraiḷ: ag feḷy yḍydis yn yngụneuthur ni yn feibiŏ ag yn etifeḍion o'r boụyd tra gụḍol A. i ba beth y guſnaetha ſacrafen Cryſma yr hụn a elụir bedyḍ eſcob? D. i gymeryd gras, a nerth a grymhuſtr a, yn erbyn yn gelyniŏ ni i gypheſſu'r phyḍ a ḍarfu i ni i chael trụy'r bedyḍ. V i ba beth y gụaſnaetha ſacrafen y gyphes? D. i gael gẽ ḍuụ feḍeuaint am y pechodau a ụnaethon ụedi yn bedyḍio. A. Paḍeḷụ y mae i vn ymbarotoi ụrth fyned iụ gypheſſu? D. gụnaed dri pheth, y cyntaf, dụyn oi gof yn ḍyfal y pechodau a ụnaeth, yr ail, bod gyntho

dolur, ag ydifeiruch a launfryd na dy mchuelo muy at y pechod, y trydyd, i cy phesu nhuy i gyd yn gyfa, ag yna guneu thur y penyd a roes i dad enaid arnof. A. i ba beth y guasnaetha sacrafen y'r allor? D. i roi maeth ag i borthi'r ena-id einom a gras duu ag oi uneuthur yn vn ag efo, yn ail, rhag syrthio yn ha ud meun pechodau yn drydyd, er muyn caphel pob perpheidruyd. A. *beth syd yn y santaid sacrafen o'r allor D. e mae Iesu Grist yn arg. N. gorph ag enaid, fe ly fal y mae yn y nef yn cystal yn yr af-erladen ag yn y caregl, vedi i'r ypheiriad gyssegru. A. a ydiu'r bara yn aros yn yr aferladen a'r guin yn y caregl ve di darfod i'r ypheiriad gyssegru? D. nag ydynt o achos druy rinued a nerth y geiriau y mae'r bara yn troi yn gor-*

ph,

ph, a'r gụin yn ụaed yn harg .N. Ieſu Griſt, yr hyn a ydis yn i ụneuthur yn yr ypheren. A. pa beth yụ'r ypheren? D. yr ypheren ſyḍ cophaant a gụir rypreſenniad, o foụyd, dioḍefaint, a morfoleth yn harg .N. Ieſu Griſt, a chida hyny aberth ụrth ophrymu yr vn Criſt dros y byụ a'r marụ ag feḷy nyni a ḍylem ſefyḷ oi gụrando yn ḍyfal ḍieſceulus ag yn ḍeḍfol. A. para foḍ y dylai vn i brypario i hyn fal y gaḷe yn deilụng gyme ryd y ſanteidiaf ſacrafen? D. myned yn deḍfol heb fod i gydụybod iụ gyhuḍo o bechod marụol ai gypheſu o'r blaeṇ. Yma geḷir guneuthur eſortiad i fynych arfer ſacrafenau'r gypheſ a'r cumyn. A. i ba beth y gụaſnaetha ſacrafen yr oleụ? D. i gael gras yr ysbryd glă ag i ſcubu ymaith ụediḷion y pechodau

oeḍ

oeḍ yn aros, ag i roi cyſſur i'r enaid dă roi iḍo obaith a nerth i ụrthlaḍ blinder ſy'n dyfod trụy i gleſyd a'r cythrel. A. ag i ba betb hefyd. D. i gael iechyd y corph, pan ụelo yn arglụyḍ ni i fod yn gymheſur. A. i ba beth y gụaſnaetha ſacrafen yr vrḍe? D. i roi aụdur dod a gras i'r ypheiriad i gyſegru'r ſanteidiaf ſacrafen o'r aḷḷor, ag i ryḍhau oḍiụrth bechodau, yr hụn beth ni eiḷ neb ond ypheiriad i ụnenthur. A. i ba beth y gụſnatha'r ſacrafen briodas? D. i gael o'r gụr a'r ụraig ras i fyụ ynghyd, ag i feithrin i plant yn ogo neḍus i ḍuụ ag i amlhau'r bobl griſtno gion fal y bo fyth rai i vaſneuthu duụ A. Padelụ y dylai'r gụr a'r vraig ymdụyn ynghyḍ? D. y gụr a ḍyle garu, ag ărhydeḍu i ụraig, megis chụaer ynghriſt,

rist, ar uraig berchi ag vfudhau oi gur megis i vn yn le Crist: a phob vn o honynt il dau ynghyd a dylent gadu heduch vnoldeb. phydloned a chariad perphaith, megis y mae rhung crist a'r egluys. A. Doeduch y pethau erail sy'n perthynu at ueithredoed da ne athrauaeth gristionaid? D. y tair rhinued theolygaul, phyd, gobaith a chariad pphaith; y pedair prif rĩued, puyled, grymhysed, cysioned, thymhered. Saith rod yr ysbryd glan, rhod o doethineb; o dealt, o gyngor, o rymhysed, o uybodeth, o hygared, a rhod o ofn duu

Yr uyth deduduch.

Deduyd yu'r tylodion o ysbryd, cans huyntuy pie teyrnas nefoed.

Deduyd yu'r guaredigion, cans ynhuy a fedianan y daear.

Dedu-

Deḍuyḍ yụ rheini sy'n aḷar cās ynhụy a gan i cyſurio.

Deḍuyḍ yụ'r rhein ſy arnynt neụyn a ſyched cyfionder, cās nhụy a ḍiụeḷir

Ḍeḍuyḍ yụr trugarogion, cans yntụy a gan ḍrụgareḍ.

Deḍuyḍ yụ' rheini ſyḍ lan i calon, cans ynhụy a gan ụeled duụ.

Deḍuyḍ yu'r hedychụyr, cans; cant i galụ yn feibion i ḍuụ.

Deḍuyḍ yu'rheini ſy'n cael i hyrlid ai blino er mụyn cyfionder, canys

Y nhuy pie teyrnas nef.

Deudeg phrụyth yr yſpryd glan.

Cariad perphaith. Lyụenyḍ. Heḍụch, Goḍefeḍ. Ymaroſrụyḍ. Daioneḍ. *Cymụ-ynaſſeḍ. Gụareḍ. Phyḍ. Moduſtra. Cy-mgaduriaeth. Diueirdeb.*

Y ſaith

Saith ueithred y drugared gorforaul. Rhoi buyd i'r tlaud neunog. R*hoi diod i'r tylodion ſychedig. Diladu'r noethion. Rhoi letty i, r pellennig. Ydrych cleifion. Gofuyau cyrchrorion. Cladu'r meiru.*

Saith ueithred y drugared yſprydaul. Rhoi cyngor da i erail. Cyfruydo'r an ghyfaruyd. Rhybudio'r pechoduyr: cyſurio'r neb ſyd meun blinder, a luded. M*ade'r cam a'r niued a gousom:* D*uyn yn diodefgar yr helbul y mae erail yn i vneuthur i ni: guedio duu dros y byu a'r meiru.*

Pumtheg dirgeled yr arg. Ieſu Griſt oi mefyrio ag i doedyd laſuyr fair.

Y pump lauenchus a elir i myfyrio urth fyned dros y paderau y uaith gyntaf, 1. *Cennaduriæth yr angel, pan*

H *enilu-*

eniluyd mab duu. 2. Gofuyad Elisabeth santes 3. Genedigeth yn harg. N. Iesu Grist. 4. Presenniad yn harg. N. yn y deml. 5. Pan gaed ef yn y deml ymysc yr athrauon.

Y pump dolurus oi'styriau urth fynd eiluaith dros y paderau.

1 *Guedi'r argluyd yn yr ard. 2. i scyrsio urth y piler. 3. i goroniad a'r go ron drain. 4. Dygiad y groes i fynyd calfario. 5. i groeshoelio ai angau ar y groes.*

Y pump gogonedus oi medul y dryded uaith yr eler dros y paderau.

1 *Cyfodiad yn hargluyd ni. 2. I daruchafiad ef i'r nef. 3. Dyfodiad yr ysbryd glan. 4. Dyrchafiad yr argluy des fair. 5. I choroniad vuch ben yr hol angylion a'r dedudion o'r nef.*

Pan

Pan ganer y gloch aſi, ef a enilir me-
ḍiănau ụrth ḍoedyd, ar y cădiad cyntaf
Angelus domini nunciauit Mariæ, et
concepit de ſpiritu ſancto. Aue ma
ria &c.

Ar yr ail caniad.

Ecce ancilla domini, fiat mihi ſecụn-
dum verbū tuū. Aue Maria &c.

Ar y trydyḍ caniad.

Et verbum caro factum eſt, & habita
uit in nobis. Aue Maria &c.

Moliant i duụ, ag in hargluyḍ ni Ieſu
Griſt: ag i'r ſanteiḍiaf forụyn Mair
i fam ef. Amen.

FINIS.

Os chụenychai vn ụybod, pa le yn yr atraụaeth griſtnogaụl y mae ceiſio yſtr ne deſtyn i bregethu, a chyfleu pob pregeth yn i dyledus fan; e caiph gyfarụy ḍid ụrth hyn ſyn canlyn a'r rhif a ḍen gys y ḍolen.

Beiau urth brintio: a'r rhif cyntaf y-nol pob bai, a dengys nifer y dolennau, le cair nhuy yndŷt: yr ail: nifer y linoed.

Decreued tros dechreued. 1. 5. *Crift-noniog tros Criftnogion.* 4 8.
Sythedig, tros Sychedig. 4. 18. *Nefod tros nefoed.* 13. 14. *Goer-thrymbuys tros gorthrymbuys.* 49. 16.

Mae yn aml o leoeḍ, ḍiphig title tan odref y tair ḷythyren yma: d, l, u, mal: arụydheir tros arụyḍheir. 8. 15. *arglu yd tros arglụyḍ.* 13. 11. *ụedi tros ụeḍi.* 28. 13. *meun, tros meụn.* 30. 13. *ãnu ylion, tros annụylion.* 32. 14. *erail, tros eraiḷ.* R*haid i'r darḷeyḍ yn y cyfryụ le-oeḍ ụrth ſynụyr, ag yſtyr yr ymadroḍ ḍeualt ag adnobod, pa amſer y dylai ditl fod tan bob vn o'rhain.*

Geiriau a orfu i harfer yn y traethiad hụnn, nid ydynt chụaith ſathredig im-iſc y cyphredin o gymru.

Rhaglith, ne Raglụybr, introductio. Anſoḍfab, filius adoptiuus, ennaint vnguentum, einniaụ, vngo einniaụg vnctus; Mụynhau, frui: Galueḍ, potẽ tia, Canḷaụ, aduocata: Gụeḍi fyfyria-ụl, Oratio mentalis. ḷefaụl ne laferaụl

veḍi

vedi, oratio vocalis Gauduuiæth, Idolatria.

Ofergoel, ſuperſtitio, Cyfared, remedium. Guirhau, affirmare, aut verificare. Dedfau, ceremoniæ. Cyfrung, medium Cyfryngur, mediator aut interceſſor. Dirgeled, myſterium. Annirgelu, reuelare. Murſuro murmurare. Puyled, prudētia. Hygared, pietas, Cryſma, confirmatio. Rhinued theolygaul, virtus theologalis. Tymhered, temperantia. Grymhyſſed, fortitudo Guaredig, mitis. Godefed, patientia. Ymaroſſuyd, longanimitas. Cymuynaſſed, benignitas Guared, manſuetudo. Cymgaduriæth, ne ymattaliæth, continentia, aut abſtinentia. ſagrafen, ſacramentum.

Ymylen. 1568. *dyuguyl.*
S. Nicolas.

T. RICHARDS, PRINTER, 37, GREAT QUEEN STREET, LONDON, W.C.

ERRATA.

Fourth page, unnumbered, line 2: for *dos-parth* read *dosparth*

Seventh page, unnumbered, line 7: for *y* read *i*

Page 1, line 3: for *Gristnogaul* read *Gristnogaul.*

" 5, line 5: for A. read A

" 6, line 9: for *einniaug* read *einniau*

" 7, line 5: for *dysgu* read *dysgu*

" 8, line 14: for *Pafod.* read *Pafod?*

" 10, line 9: for 118 read 118.

" 12, line 19: for *resurrectionem* read *resurrectionem*

" 15, line 6: for *ysbryd* read *ysbryd*

" 23, line 13: for *brofedigaeth* read *brofedigeth*

" 42, line 10: for *argluyd.* read *argluyd*

" 56, line 14: for *ysspryd* read *yspryd*

ATHRAVAETH GRISTNOGAVL.

1568.

PRINTED FOR

THE HONOURABLE SOCIETY OF CYMMRODORION.

1880.

T. RICHARDS, PRINTER, 37, GREAT QUEEN STREET, W.C.

